

TÕRVA VALLAVOLIKOGU

OTSUS

Tõrva

21. märts 2023 nr.....

**Tõrva valla haridusasutuste
ümberkorraldamine**

Tõrva valla haldusterritooriumil asub 7 laste- ja üldharidusasutust: Tõrva Gümnaasium (põhikool ja gümnaasium), Riidaja Põhikool (lasteaed-põhikool), Ala Põhikool (lasteaed-põhikool), Hummuli Põhikool, Ritsu Lasteaed-Algkool (lasteaed ja 4-klassiline algkool, Tõrva Lasteaed Mõmmik ja Tõrva Lasteaed Tõrvalill.

Tõrva Vallavolikogu võttis 27.09.2022 vastu määruse nr 1-2/2022/15 „Tõrva valla haridus- ja noortevaldkonna arengukava 2030“ (edaspidi arengukava), mis seab üldised suunad Tõrva valla haridusvaldkonnale. Valla haridusvõrk on vaja optimeerida demograafiliste muutuste tõttu, kuna laste arv on vähenenud ning see on põhjustanud koolide alatäituvuse. Võimalikult kvaliteetse hariduse, õpetajate järelkasvu, tugispetsialistide ja kaasaegse haridustaristu tagamiseks on vajalik Tõrva valla haridusvõrk ümber korraldada.

Arengukava koostamise protsessi olid kaasatud erinevad huvigrupid ja toimus 4 avalikku kohtumist. Arengukava oli suunatud avalikule väljapanekule, mille jooksul laekus kokku 23 ettepanekut. Avalikule väljapanekule järgnes avalik arutelu, kus oli võimalik esitatud ettepanekuid selgitada ning nende kohta küsimusi küsida. Ettepanekutest võeti arvesse täielikult või osaliselt 7 ettepanekut ning 11 tehtud ettepanekut juba kajastusid arengukavas.

Haridusvõrk korraldatakse ümber Ala Põhikooli ja Hummuli Põhikooli liitmisega Riidaja Põhikooliga ning Riidaja Põhikooli uueks nimeks saab Tõrva Kool. Ala ja Hummuli õppekohtades jätkub lasteaia ja kooli tegevus. Ritsu Lasteaed-Algkooli algkooli osa liidetakse Tõrva Gümnaasiumiga. Lasteaedade tegevus korraldatakse ümber liites Tõrva Lasteaia Mõmmik Tõrva Lasteaia Tõrvalill ja Ritsu Lasteaed-Algkooli lasteaia osa. Ritsu ja Tõrvalille õppekohtades jätkub lasteaiarühmade tegevus. Tõrva Lasteaia Mõmmik Hummulis asuv rühm „Sipsik“ eraldatakse ja liidetakse Tõrva Kooliga (lasteaia asukoht Hummulis).

Tõrva Vallavalitsus kaasas haridusasutuste ümberkorraldamisse hoolekogud, kus tutvustati arengukavas kavandatavaid ümberkorraldusi ning paluti kujundada seisukoht ümberkorraldustele (19.12.2022 Hummuli Põhikooli hoolekogu, 26.10.2022 Tõrva Lasteaed Tõrvalill hoolekogu, 02.11.2022 Tõrva Lasteaed Mõmmik hoolekogu, 22.12.2022 Riidaja Põhikooli hoolekogu, 08.11.2022 Tõrva Gümnaasiumi hoolekogu, 11.11.2022 Ritsu Lasteaed-Algkooli hoolekogu, 14.03.2022 Ala Põhikooli hoolekogu). 14.11.2022 tutvustati haridusasutuste ümberkorraldamiseks kavandatavaid tegevusi Tõrva Noortevolikogule ja 15.03.2024 Tõrva Gümnaasiumi õpilasesindusele. Tõrva Gümnaasiumi, Ristu Algkool-

Lasteaia, Hummuli Põhikooli, Riidaja Põhikooli, Tõrva Lasteaed Mõmmik ja Tõrva Lasteaed Tõrvalill hoolekogud on planeeritavate muudatustega nõus. Ala Põhikooli hoolekogu liikmete arvamused ei ole ühtsed. Mõned hoolekogu liikmed ei pea mõistlikuks kooli jätkamist 6-klassilisena ning on arvamusel, et sel viisil kool korralikult ei toimi, samuti pole kindel, kas 9. klassi tuleb järgmisel õppeaastal vähemalt 6 õpilast. Mõned hoolekogu liikmed on arvamusel, et lisaks esimesele ja teisele kooliastmele võiks ikkagi koolis kolmas kooliaste jääda veel kolmeks aastaks.

Tõrva valla jaoks on oluline tagada võimalikult kodulähedane alus- ja algharidus, mistõttu ei ole kavas Alal kooli täielikult sulgeda. 2025. aastal on Alal lasteaeda lõpetamas 7 last, kes võiksid oma kooliteed alustada Ala koolimajas. Ala Põhikooli praeguses 8. klassis on õppimas 9 last ning vald saab vastu tulla nende õpilaste soovile lõpetada oma õpingud Alal. See võimalus säilitatakse tingimusel, et 2023/2024 õppeaastal alustab 9.klassis õpinguid vähemalt 6 õpilast. 2022/2023 õppeaastal on Ala Põhikooli 6. ja 7. klassis kummaski 3 õpilast ja sellise õpilaste arvuga ei ole mõistlik jätkata 2023/2024. aastal õppetööd 7. ja 8. klassis.

Võttes aluseks kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lõike 1 punkti 34 ja § 35 lõike 2, Eesti Vabariigi haridusseaduse § 7 lõike 2 punkti 2, põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 2 lõike 1 ja lõike 3 punktide 2 ja 5¹ ja lõike 5, § 80 lõike 1, lõike 2 punktide 2 ja 5 ja lõigete 3, 5, 8 ja 9, koolieelse lasteasutuse seaduse § 5 lõike 1 punkti 2, lõigete 2 ja 3, § 11 lõigete 1 ja 2, § 12 lõike 3, § 33 lõike 1 ja lõike 2 punkti 2, § 34 lõike 1¹, Tõrva Vallavolikogu 12. aprilli 2018 määruse nr 13 „Tõrva valla põhimäärus“ § 59 lõike 2, Tõrva Vallavolikogu 27. septembri 2022 määruse nr 1-2/2022/15 „Tõrva valla haridus- ja noortevaldkonna arengukava 2030“ ning ära kuulunud vallavolikogu haridus- ja kultuurikomisjoni seisukohad,

Tõrva Vallavolikogu
otsustab:

1. Riidaja Põhikooli (registrikood 75004613) tegevuse ümberkorraldamine

- 1.1 nimetada 1. septembrist 2023 Riidaja Põhikooli uueks nimeks Tõrva Kool. Tõrva Kooli õppekohad on Riidajal, Hummulis ja Alal;
- 1.2 haridusasutuse tegutsemisvorm on koolieelne lasteasutus ja põhikool, mis tegutsevad ühe asutusena;
- 1.3 Tõrva Kooli Riidaja õppekohas jätkub õppetöö alates 2023/2024 õppeaastast 1-9. klassi ja lasteaed (liitühm). Alates 2024/2025 õppeaastast vaadatakse igal aastal üle II ja III kooliastme õpilaste arv. Kui kooliastmes on alla 12 õpilase, lõpetab kooliaste tegevuse. II kooliastme tegevuse saab lõpetada, kui III kooliaste on lõpetanud tegevuse või kui II ja III kooliastmes on samaaegselt alla 12 õpilase. Kooliastme tegevuse lõpetamiseks vajalikud tegevused korraldab Tõrva Kooli direktor.

2. Ala Põhikooli (registrikood 75004820) tegevuse ümberkorraldamine

- 2.1 Liita 1. septembrist 2023 Ala Põhikool Riidaja Põhikooliga;
- 2.2 haridusasutuse nimi on Tõrva Kool. Tõrva Kooli õppekohad on Riidajal, Hummulis ja Alal;
- 2.3 haridusasutuse edaspidine tegutsemisvorm on koolieelne lasteasutus ja põhikool, mis tegutsevad ühe asutusena;
- 2.4 Lõpetada 31. augustil 2023 Ala Põhikooli tegevus;
- 2.5 Lõpetada 30. juunil 2023 Ala Põhikooli õpilaskodu tegevus;

2.5.1 Tõrva Kooli Ala õppekohas jätkub õppetöö alates 2023/2024 õppeaastast 1-6. klassi ja lasteaed (liitühm). 9. klass jätkab 2023/2024 õppeaastal tingimusel, et õpinguid alustab vähemalt 6 õpilast.

2.5.2 Alates 2024/2025 õppeaastast vaadatakse igal aastal üle II kooliastme õpilaste arv. Kui kooliastmes on alla 12 õpilase, lõpetab kooliaste tegevuse. Kooliastme tegevuse lõpetamiseks vajalikud tegevused korraldab Tõrva Kooli direktor.

3. Hummuli Põhikooli (registrikood 75001247) tegevuse ümberkorraldamine

3.1 Liita 1. septembrist 2023 Hummuli Põhikool Riidaja Põhikooliga;

3.2 haridusasutuse nimi on Tõrva Kool. Tõrva Kooli õppekohad on Riidajal, Hummulis ja Alal;

3.3 haridusasutuse edaspidine tegutsemisvorm on koolieelne lasteasutus ja põhikool, mis tegutsevad ühe asutusena;

3.4 Lõpetada 31. augustil 2023 Hummuli Põhikooli tegevus;

3.5 Hummuli õppekohas jätkub õppetöö alates 2023/2024 õppeaastast 1-6. klassi ja lasteaed (liitühm). Alates 2024/2025 õppeaastast vaadatakse igal aastal üle II kooliastme õpilaste arv. Kui kooliastmes on alla 12 õpilase, lõpetab kooliaste tegevuse. Kooliastme tegevuse lõpetamiseks vajalikud tegevused korraldab Tõrva Kooli direktor.

4. Ritsu Lasteaed-Algkool (registrikood 75004783) tegevuse ümberkorraldamine

4.1 Jaotada 31. augustist 2023 Ritsu Lasteaed-Algkool kaheks eraldi üksuseks – lasteaiaks ja algkooliks.

4.2 Liita 1. septembrist 2023 Ritsu Lasteaed-Algkooli algkooli osa Tõrva Gümnaasiumiga;

4.3 Liita 1. septembrist 2023 Ritsu Lasteaed-Algkooli lasteaia osa Tõrva Lasteaia Mõmmik (registrikood 75005771);

4.4 Lõpetada 31. augustil 2023 Ritsu Lasteaed-Algkooli tegevus.

5. Tõrva Lasteaia Mõmmik (registrikood 75005771) tegevuse ümberkorraldamine

5.1 Eraldada 31. augustist 2023 Lasteaia Mõmmik Hummulis asuv rühm „Sipsik“ Lasteaia Mõmmik ja liita 01. septembril 2023 rühm „Sipsik“ Tõrva Kooliga (asukohaga Hummulis).

6. Tõrva Lasteaia Tõrvalill (registrikood 75005802) tegevuse ümberkorraldamine

6.1 Liita 1. septembrist 2023 Tõrva Lasteaed Tõrvalill Tõrva Lasteaia Mõmmik;

6.2 Lõpetada 31. augustil 2023 Tõrva Lasteaed Tõrvalill tegevus iseseisva asutusena.

7. Tõrva Vallavalitsusel teha seaduses ettenähtud aja jooksul käesolev otsus teatavaks:

7.1 Haridus- ja Teadusministeeriumile;

7.2 ümberkorraldatavatele haridusasutustele, õpilastele ja nende vanematele (eestkostjad, hooldajad) ning õpilaste elukohajärgsetele valla- või linnavalitsustele.

8. Otsus jõustub teatavakstegemisest.

9. Otsust on õigus vaidlustada 30 päeva jooksul, arvates päevast, millal vaiet esitama õigustatud isik otsusest teada sai või oleks pidanud teada saama, esitades vaide Tõrva

Vallavolikogule haldusmenetluse seadusega vaidemenetlusele kehtestatud korras. Otsuse peale on kaebeõigusega isikul õigus esitada kaebus Tartu Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustiku §-s 46 sätestatud tähtaegadel ja halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

Enn Mihailov
vallavolikogu esimees

SELETUSKIRI

Tõrva Vallavolikogu 21.03.2023 otsusele „Tõrva valla haridusasutuste ümberkorraldamine“.

Kohaliku omavalitsuse ülesanne on korraldada koolieelsete lasteasutuste, põhikoolide, gümnaasiumide ja huvikoolide ülalpidamist. Haridus on kohalike omavalitsuste jaoks prioriteetne teema, kuna see on aluseks kohaliku elu ning teenuste korraldamisel ning kogukonna hoidmisel ja arendamisel. Samuti on haridusvaldkond eelarveliselt kõige suurema osakaaluga.

Tõrva vallas tegutseb käesoleval hetkel 8 haridusasutust: Tõrva Gümnaasium (põhikool ja gümnaasium), Riidaja Põhikool (lasteaed-põhikool), Hummuli Põhikool, Ala Põhikool (lasteaed-põhikool), Ritsu Lasteaed-Algkool (lasteaed ja 4-klassiline algkool, Tõrva Lasteaed Mõmmik, Tõrva Lasteaed Tõrvalill ja Tõrva Muusikakool (huvikool).

Kohalik omavalitsus korraldab vajadusel ümber haridusvõrgu eesmärgiga tagada kvaliteetne haridus ja ressursside optimaalne kasutus. Ümberkorralduse tulemusel säilib ühtlane ja toimiv haridusvõrk, millega tagatakse parem ressursside kasutus ning haldusvõimekus. Haridusasutuste võrgu ümberkorraldamisel lähtutakse eelkõige laste huvidest ja õpikeskkonna kvaliteedi paranemisest. Majanduslikult mõistlikud lahendused võimaldavad hariduse andmise kvaliteeti hoida ja tõsta.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse seletuskirja kohaselt on lubatud kool ümber korraldada või kujundada, kui koolikohustuslike ja koolis reaalselt käivate õpilaste arv on suurenenud või vähenenud või omavalitsusele käib majanduslikult üle jõu või ei ole otstarbekas näiteks kahe kooli korraga ülalpidamine. Sama põhimõte on kohaldatav ka lasteasutuste ümberkorraldamisele.

Tuginedes **Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni** (Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD) kokkuvõttele Eesti haridussüsteemi ressursikasutuse ülevaate olulisematest soovitustest (https://www.oecd-ilibrary.org/education/oecd-reviews-of-schoolresources-estonia-2016_9789264251731-en), on koolivõrgu korrastamiseks mitmeid strateegiaid. Üheks võimaluseks on sulgeda või ühendada väikesed koolid või sulgeda kooliastmeid. Samuti soovitab OECD senisest enam ühendada lasteaedu koolidega. Soovitatakse kaaluda ka lähestikku paiknevate koolide ühist ressursikasutust või viia mitmed koolid ühe juhtimise ning eelarve alla.

Haridusvõrgu ümberkorraldamist ei soovita mitte ainult kohaliku tasandi alusdokumendid ja uuringud, aga selliseid soovitusi on leida ka rahvusvaheliste organisatsioonide ülevaadetest Eesti haridussüsteemi kohta. **OECD Eesti haridussüsteemi ressursikasutuse ülevaate** olulisematest soovitustest tuuakse välja, et koolivõrgu konsolideerimine kogu Eestis on esmatähtis põhjusel, et koolivõrk ei ole kohanenud demograafiliste muutustega. Kuigi õpilaste arv on märkimisväärselt vähenenud, ei ole sellega koos muutunud õpetajate arv ja koolivõrk. Ettepanekud on aktuaalsed ka Tõrva valla kohta.

OECD analüüs „Nutikas kahanemisega kohanemine Eestis: regionaalne valmistumine demograafiliseks muutuseks“ (2021) toob välja, et edaspidi on oodata õpilaste arvu kasvu

ainult üksikutes suuremates linnades ja nende lähiümbruses, samas kui mujal, eriti maapiirkondades, kahanemine jätkub. See tähendab, et isegi kui kahaneva rahvastikuga omavalitsused koondavad koolivõrku, seisavad nad silmitsi 30% suuremate vältimatute kuludega õpilase kohta, võrreldes linnadega. Juhul, kui omavalitsused koolivõrgu tulevase väiksema nõudlusega ei kohanda, on kulude kasv suurim kõige väiksemates omavalitsustes, kus on ka suured vanade ja liiga suurte avalike hoonete ülalpidamiskulud. Raportis tuuakse välja soovitusena, et paremaks ressursikasutuseks tuleks soodustada ühe piirkonna väikeste koolide ühise juhtimise alla viimist.

Riiklik haridusvaldkonna arengukava 2021–2035 püstitab üldeesmärgi – Eesti inimestel on teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldavad teostada end isiklikus elus, töös ja ühiskonnas ning toetavad Eesti elu edendamist ja üleilmset säästvat arengut ja kolm strateegilist eesmärki: 1. Õpivõimalused on valikurohked ja kättesaadavad ning haridussüsteem võimaldab sujuvat liikumist haridustasemete ja -liikide vahel; 2. Õpe on õppijakeskne ja tulevikku vaatav ning õpetajate järelkasv on tagatud; 3. Õpivõimalused vastavad ühiskonna ja tööturu arenguvajadustele. Riik ja kohalik omavalitsus tagavad valikurohked ja kvaliteetsed õpivõimalused, ligipääsetavuse ja kvaliteetsed õppetingimused, sealhulgas optimaalse õppeasutuste võrgu. Ning õppeasutuse pidaja loob tingimused õppeasutuse toimimiseks ja tagab õppeasutuse ülalpidamiseks vajalikud vahendid Püstitatud sihid näevad ette koolivõrke, kus õppekeskkonnad toetavad kvaliteetse ja tulevikku suunatud hariduse kättesaadavust, haridustaristu ühiskasutuse suurenemist ja paremat ressursitõhusust. Samuti olukorda, kus nüüdisaegne õpikäsitus on rakendunud kõigil haridustasemetel ja -liikides.

Eesti riiklikus arengustrateegias „Eesti 2035“ ja selle tegevuskavas on välja toodud peamised vajalikud muudatused, millest kohaliku omavalitsuse vaates on eelkõige koolivõrk ning haridusliku erivajadusega laste toetamine ja selleks vajalike tugiteenuste tagamine. Põhihariduse I ja II aste peab riigi strateegiate kohaselt olema kättesaadav võimalikult kodu lähedal. Siin võib eeldada ka finantseerimistuge infrastruktuuri arendamisel koolihoonete muutmisel enam multifunktsionaalseteks.

Cumulus Consulting OÜ poolt 2021. aastal koostatud „**Tõrva Vallavalitsuse ja hallatavate asutuste optimaalse piirkondliku struktuuri väljatöötamine**“ prognoos toob välja, et Tõrva valla rahvaarv kahaneb sõltumata rändekäitumisest võrreldes lähteaastaga prognoosisperioodil iga-aastaselt tulenevalt elanike vanusstruktuurist igal juhul. Baas-senaariumis kahaneb elanike arv aastaks 2040 u 800 elaniku ehk 13%, väljarände jätkumisel kuni 1300 ehk 22% võrra. Prognoosisperioodi lõpuks aastal 2040 on lasteaiaaialisi lapsi u 17% ja põhikooliealisi lapsi 25% võrra vähem. Gümnaasiumiealiste laste arv prognoosisperioodi alguses 10% võrra kasvab, seejärel hakkab kahanema. Lasteaiaaialiste laste arv aastani 2024 kasvab, seejärel algab kahanemine.

Tõrva Vallavolikogu poolt 27.09.2022 vastu võetud „**Tõrva valla haridus- ja noortevaldkonna arengukava 2030**“ toob välja valla hariduskorralduse seitse peamist kitsaskohta: 1) teenusevajaduse vähenemine, 2) koolivõrgu mittevastavus ruumimustrile ja ebatõhus haridustaristu, 3) hariduse kvaliteedi tagamise võimekus II ja III kooliastmes, 4) õpetajate järelkasvu puudus, 5) ebapiisav tugi erivajadusega lastele, 6) killustunud juhtimiskorraldus, 7) koolivõrgu kasvav rahastamisvajadus.

Valla haridusasutustest on laste arvu vähenemine olulise mõjuga eelkõige väljaspool Tõrva linna tegutsevates koolides. Ala ja Hummuli põhikoolides on 15 aastaga õpilaste arv vähenenud enam kui kaks korda, Riidaja puhul on vähenemine olnud väiksem. Õpilaste arv koolides (ja lasteaedades) on langenud, kuid üldjuhul on asutuste kasutusse jäänud sama kinnisvara, mis on algselt mõeldud oluliselt suuremale kasutajaskonnale ning mille parendamiseks on tehtud investeeringuid.

Tabel 1. 2022/2023 õppeaasta õpilaste arvud Tõrva valla koolides (01.03.2023 seisuga)

Klass	Tõrva Gümnaasium	Hummuli Põhikool	Riidaja Põhikool	Ala Põhikool	Ritsu Lasteaed- Algkool
1. klass	48	4	5	0	3
2. klass	40	6	2	0	2
3. klass	39	4	7	2	3
4. klass	42	9	7	5	2
5. klass	41	0	5	2	
6. klass	48	5	4	3	
7. klass	51	2	5	3	
8. klass	47	3	5	9	
9. klass	50	0	7	6	
10. klass	26				
11. klass	24				
12. klass	20				
Kokku	476	33	47	30	10

Tõrva vallas on otseselt hariduse ja noorsootöö funktsiooni kasutuses enam kui 15 tuhat ruutmeetrit hoonete pinda (ilma spordi jm pindadeta) ehk 43% valla teenuste osutamiseks kasutatavate hoonete kogupinnast. Kuigi 70-80% haridusteenuste mahust osutatakse Tõrva linnas, moodustab linnas paiknev teenuspind vaid üle poole teenuspinnast. Koolides on õppepinda enam kui 9100 m², lisaks ligi 3000 m² spordipinda ja 300 m² õpilaskodu pinda Ala Põhikoolis. Keskmiselt on õppepinda õpilase kohta 16 m², kuid see varieerub asutuste lõikes palju. Haridus- ja Teadusministeerium peab optimaalseks 11 m² õpilase kohta.

Tõrva valla põhitegevuse kulude maht 2022. aasta eelarves oli pea 9 miljonit eurot. Sellest hariduskulud moodustavad u 4,8 miljonit eurot ehk 54% kogukuludest. Riigieelarve toetusfondi eraldi üldhariduskoolide pidamiseks oli 2022. aastal ligi 1,7 miljonit eurot, valla otsesed kulud koolide pidamisele oli miljon eurot. Kokku kulub Tõrva valla koolide pidamisele u 2,7 miljonit eurot aastas, millest 62% tuleb riigilt ja 38% vallaeelarvest. Vallaeelarve kulude osakaal on kõrgem Ritsu, Ala ja Hummuli koolis.

Tõrva valla haridusvaldkonna visioon aastaks 2030 – Tõrva vallas on tänapäevased arengu- ja õpivõimalused igas vanuses õppijale. Koolivõrgu ümberkorraldamisega luuakse senisest tõhusamad võimalused kvaliteetsele haridusjuhtimisele ja -korraldusele ning kaasaegsele õppe- ja kasvatustegevusele.

Seletuskirja koostasid: abivallavanem Helen Elias ja haridusspetsialist Urmo Reitav.